

Пише: Љубодраг Димић
субота, 31 мај 2014 18:44

Српски народ у великим количинама производи историју. То подразумева обавезу да историју озбиљно тумачи и анализира. Да ли то српски народ ради или не, друго је питање. Свако истраживање и нови резултат представља ревизију онога што се до сада знало. Тако ревизија сама по себи није нужно лоша. Проблем настаје када ревизија стиже из сфере политике. Оно што је карактеристика у овим данима уочи обележавања стогодишњице Првог светског рата – ревизионистички удар политике у тумачењу прошлости, показује да је тај догађај још увек актуелан. Политичка ревизија историје увек постоји када постоји политички интерес да до ње дође. У томе предњачи Немачка. Ако се Први светски рат представи на један начин, онда ће немачка историја изгледати сасвим другачије и онда ће Хитлер постати пример девијације у немачкој историји, а не последица континуитета, истиче у интервјуу за „Сведок“ Љубодраг Димић, угледни српски историчар и члан САНУ.

Сведок: Који су најочитији примери поврхаја ревизије улоге Србије у Првом светском рату?

Љубодраг Димић: Постоји цела вертикала ревизионистичких удара у односу на оно како је уистину било у Првом светском рату. Непосредно пред почетак рата Немачка је покушавала да се представи као митротворац и на тај начин амортизује касније тумачење историје. Истина је заправо да је Немачка хтела ратом да посегне за светском моћи, а Хабзбуршка монархија је хтела да једним малим ратом на Балкану реши унутрашње проблеме и поврати статус велике европске силе.

Пише: Љубодраг Димић
субота, 31 мај 2014 18:44

Када је рат почео и када се видело да ће он трајати дуже него што се очекивало, Немачка 1915. године прави „Белу књигу“ о рату, где би представила себе као државу која је увучена у рат и та теза ће се пласирати перманентно у 20. веку. Ту тезу је лансирало окружење немачког цара Вилхелма Другог.

Када је рат почео и када се видело да ће он трајати дуже него што се очекивало, Немачка 1915. године прави „Белу књигу“ о рату, где би представила себе као државу која је увучена у рат и та теза ће се пласирати перманентно у 20. веку. Ту тезу је лансирало окружење немачког цара Вилхелма Другог. Одговор немачких историчара је био да они не могу да помогну јер је то пропаганда а не наука. Они су рекли да уколико би историчари почели да раде по документима – што је у природи њиховог посла – од ревизије историје која се тражи, нема ничега.

Када се рат завршио 1918, већ у време Вајмарске републике, врло је присутна теза да Немачка није крива за рат и да неправедно сноси санкције рата који је изгубила политички а не војнички.

С: Чекајте, ко пласира ту тезу ако су немачки историчари, како сте навели, рекли да они не могу да учествују у ревизији чинџеница које су довеле до рата?

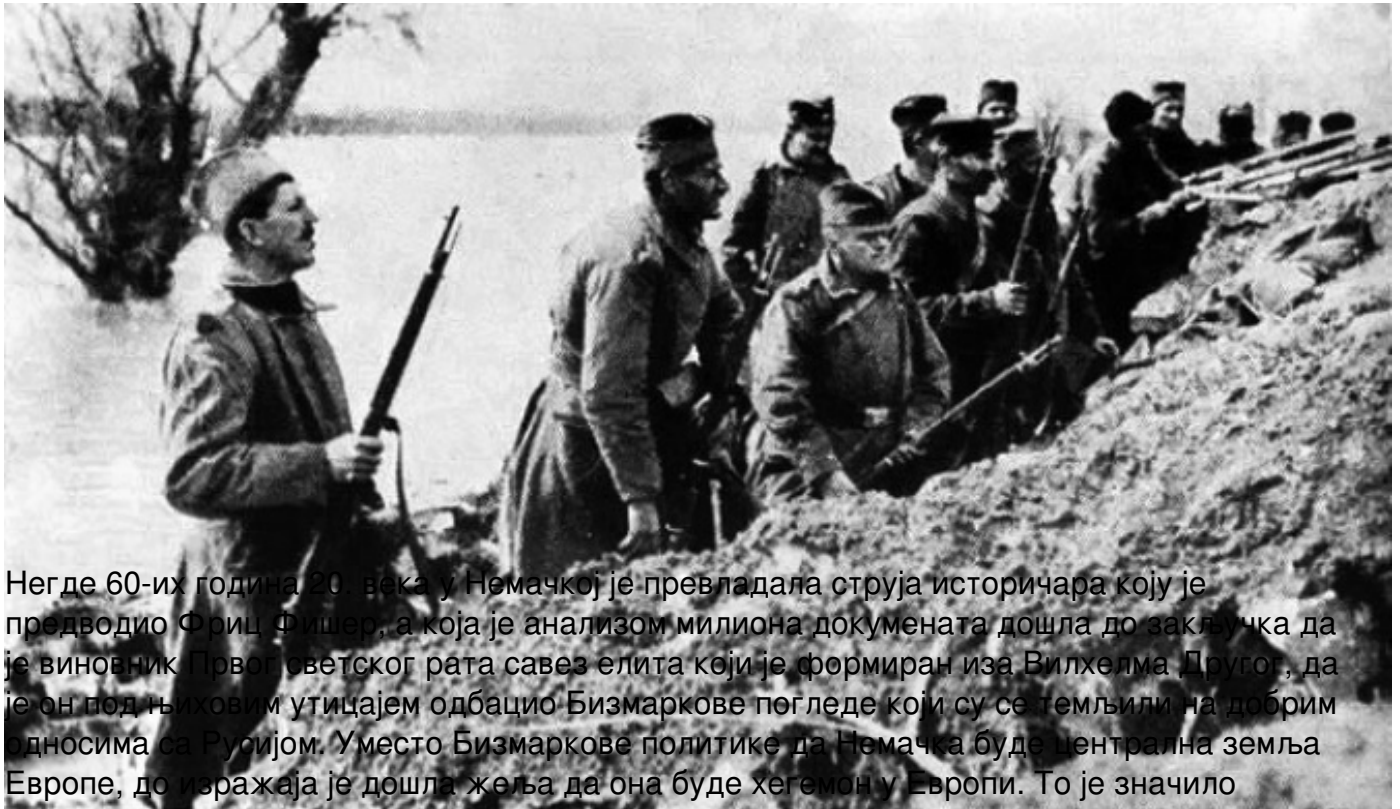
Љ.Д: Глас историчара је најчешће усамљен и ретко кад хорски. Када је на помолу ревизија историје, пропагандисти и политичари су у првом плану, а историчари у другом. Међутим, увек постоји много историчара који говоре оно што политика жели да чује од њих. Често су национални, политички, партијски и други мотиви надмоћнији од научних.

У Вајмарској републици се на ревизионистичким тезама акумулира незадовољство немачке јавности која потом „порађа“ Адолфа Хитлера! Врхунац тог ревизионизма уследио је доласком Хитлера на власт и његовим одбијањем да плаћа ратне репарације. Тиме је од одбацио Версајски уговор чији је 231. члан јасно назначио да је Немачка била виновник рата и основни кривац за рат, а на темељу чега је одређена репарација.

С: После Хитлера?

Пише: Љубодраг Димић
субота, 31 мај 2014 18:44

Љ.Д: У Европи подељеној Хладним ратом било је потребно наћи заједнички језик између Француске и Немачке које су претходно биле сучељене. Заједнички језик је нађен, између осталог, и тако што је улепшавана историја Првог светског рата како би се на Западу створио јединствен фронт против Совјетског Савеза. Зато је тада прст упиран ка Русији као виновнику рата, али и према тада социјалистичкој Србији.

Негде 60-их година 20. века у Немачкој је превладала струја историчара коју је предводио Фриц Фишер, а која је анализом милиона докумената дошла до закључка да је виновник Првог светског рата савез елита који је формиран иза Вилхелма Другог, да је он под њиховим утицајем одбацио Бизмаркове погледе који су се темљили на добрим односима са Русијом. Уместо Бизмаркове политике да Немачка буде централна земља Европе, до изражаја је дошла жеља да она буде хегемон у Европи. То је значило посезање за енергетским изворима – за рејонима богатим угљем у Француској, уз Рајну, затим за степама које Русију потискују на исток. Размишљало се о комуникационим правцима који воде ка Блиском истоку и одакле би се могла обезбедити нафта. И, коначно, размишљало се о новој колонијалној подели Африке. Да би све то успела, Немачка би морала да загосподари и морима, што је значио сукоб са Британијом. Тако се појавио круг сила које су спутавале амбиције Немачке која је своје суседе видела као неког ко је гуши.

Једини савезник таквој Немачкој била је Хабзбуршка монархија која је у тим околностима покушавала да се врати на сцену као велика сила, што није од 1871, после уједињења Немачке и силних пораза ранијих година.

Пише: Љубодраг Димић
субота, 31 мај 2014 18:44

С: Да ли је цела немачка јавност прихватила таква тумачења Фишера и његовог круга историчара?

Љ.Д: Иступом Фишера покренут је својеврстан грађански рат у немачкој историографији. Читава игра је била у томе да, ако се ревизионистичким ударима скине кривица Немачке за Први светски рат, онда ће Хитлер постати пример девијације у немачкој историји, а не последица континуитета у којој савези елита – интелектуална аристократија, велики индустријалци, војна, политичка и дипломатска елита – гурају Немачку у рат.

С: Како се од Франца Фишера дошло до Ноела Малкома? Како је та ревизионистичка струја преовладала?

Данас је на делу нова немачка историографија која треба да дефинише нову позицију Немачке у свету и Европи. Ту позицију треба да чини и ублажавање кривице за Први светски рат јер нико не може да ублажи кривицу за Други светски рат, па 9. мај, Дан победе над фашизмом и уједно Дан Европе.

Љ.Д: Кад постоји политичка потреба за ревизијом историје, увек постоји настојање да историја доживи промену. Данас је на делу нова немачка историографија која треба да дефинише нову позицију Немачке у свету и Европи. Ту позицију треба да чини и ублажавање кривице за Први светски рат јер нико не може да ублажи кривицу за Други светски рат, па 9. мај, Дан победе над фашизмом и уједно Дан Европе. Али, ако се Први светски рат представи на један начин, онда ће немачка историја изгледати сасвим другачије.

Са падом Берлинског зида дошло је до покушаја мењања друштвене свести, поготово у Источној Европи, а тиме се мењала и историјска свест. Нико не може да оспори историји моћ да утиче на легитимитет неке власти. Легитимитет власти у Источној Европи рушен је тако што је мењана официјелна слика прошлости, не само везано за 1945, већ и за 1918. Уосталом, творевине Првог светског рата – Југославија и Чехословачка – нестале су са падом Берлинског зида.

С: Како се мења оно што је једном записано у историји као истина?

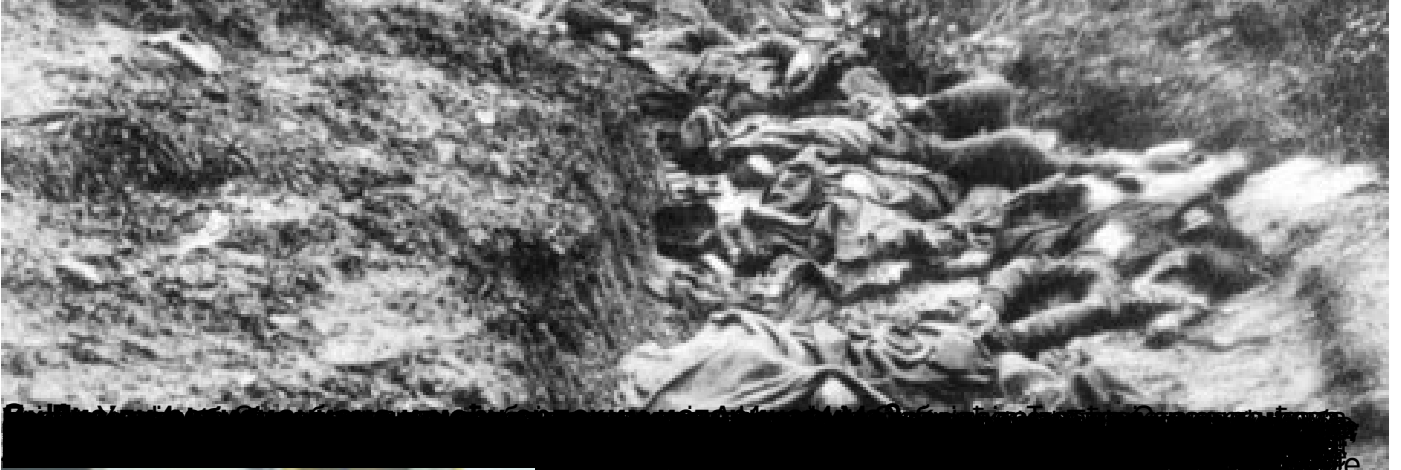
Љ.Д: Да би се мењала свест, некритички се мењала историја. Лако је учити неколико фраза. Прво, требало је редуковати број историјских извора на основу којих се тумачи прошлост. На основу тога се редуковао број чињеница којима се објашњава прошлост. Тиме се обесмишљавају историјски догађаји, појаве и процеси. То је један круг ревизионистичког удара.

Други круг удара ишао је преко метода. Методе којима се историографија вековима служила – да се критички утврђују чињенице; почеле су да се користе методе других друштвених наука, па се говори о дискурсима, односно пласира се теза да постоји више истина, чиме на значају добија релативизација истине. Један од највећих историчара друге половине 20. века, Ерик Хобсбаум, упозоравао је на баук ревизионизма који покушава да поништи резултате историјских истраживања.

Када је на маргину стављен метод историчара, на удару се на крају нашао сам историчар. Функцију историчара данас најчешће врши неко други – политика, скупштина, трибунал, публицисти и аналитичари.

Уз све то, постоји озбиљна машинерија формирања историчара преко стипендија. Ако погледате кључна имена која воде ревизију слике Првог светског рата, реч је махом о људима који су Ирци по пореклу, листом стипендисти немачких универзитета. Након тога политичком вољом бивају постављани на одређене катедре великих универзитета. И када се ви огласите неком квазинаучном тезом са Кембриџа или Оксфорда, то има знатно већу тежину у јавности.

Пише: Љубодраг Димић
субота, 31 мај 2014 18:44

Пише: Љубодраг Димић
субота, 31 мај 2014 18:44

Пише: Љубодраг Димић
субота, 31 мај 2014 18:44

[Сведок](#)